

1908'DEN 1928'E BATI ÇOCUK EDEBİYATI ESERLERİNİ OSMANLI TÜRKÇESİNE ÇEVİRME ŞEKİLLERİ: DİL VE EDEBİYATI ÜZERİNE ÇEVİRİ ODAKLI BAZI GÖZLEMLER

Ayşe Banu KARADAĞ

Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul / Türkiye

Anahtar Kelimeler: Batı çocuk edebiyatı eserleri, çeviri, Osmanlı Türkçesi, kültür repertuarı, erek-odaklı yaklaşım.

ÖZET

Bu bildirinin amacı, Tanzimat'tan Latin harflerinin kabul edildiği tarih olan 1928'e kadar Batı dillerinden Osmanlı Türkçesine yapılan özellikle çocuk edebiyatı çevirilerini, bu çevirilere yazılan ön sözler/son sözler tanıklığında erek-odaklı bir yaklaşım çerçevesinde dil ve edebiyat vurgusuyla irdelemektir. Bilindiği üzere birçok edebi tür Osmanlı dil ve edebiyat dizgesine çeviri yoluyla girmiştir. Roman, Batılı anlamda hikâye ve masal da bu edebi türlerdendir. Böyle bir çalışmanın hazırlanmasına neden olan temel sorunsal, Osmanlı Türkçesine çevirisi yapılan bu tür edebi eserlerin ön sözlerinin/son sözlerinin çeviriyazılarının bütünlüklü bir yaklaşımla çağdaş çeviribilim kuramları ışığında incelenmemiş olmasıdır. Bildirinin temel inceleme nesnesini oluşturmak amacıyla öncelikle çocuklar için çevirisi yapılmış olan masal, hikâye ve roman gibi edebi türler kataloglar temel alınarak listelenecek ve daha sonra bu çeviri romanlarda bulunan ön sözlerden/son sözlerden bazı örnekler verilecektir. Çeviriyazısı yapılacak bu örnek metinlerden hareketle, çevirmen ve yayıncıların çocuk edebiyatı oluşturmak için nasıl bir yol izledikleri, nasıl bir dil kullanmayı tercih ettikleri, neleri amaçladıkları, hangi yazarları ve eserleri tercih ettikleri vb. sorulara cevap aranarak nasıl bir “kültür repertuarı” oluşturmaya çalıştıkları betimlenmeye çalışılacaktır.

Key words: Works of Western Children's Literature, translation, Ottoman Turkish, Cultural Repertoire, Target-Oriented Approach.

“Civilization” can be recognized as a key determinant of westernization dynamics while analyzing Turkish modernization. In order to reach “the level of contemporary civilizations”, Ottoman/Turkish intellectuals attached special importance to Western civilization and considered modernization as a socio-

cultural transformation/translation project. Within this context, Ottoman/Turkish society witnessed a process of change -commonly known as “modernization project”- that ended with the establishment of a “modern”, “secular” nation-state. It can be said that the culture of this nation-state was constructed via a “target-oriented” translation of the works of the Western literary and cultural polysystem.

This paper aims to examine particularly the children’s literature translations rendered from Western languages into Ottoman Turkish from Tanzimat Period to 1928, when the Latin alphabet was adopted, with a target-oriented approach and with an emphasis on language and literature in the witness of the prefaces and epilogues written for these translations. As is well known, considerable deal of literary genres was introduced into Ottoman linguistic and literary system via translations. Novel; story and tale, in the western sense of the genres, are included in the aforementioned imported literary genres. The basic problematic which set ground for such a study is the fact that the transcriptions of the prefaces and epilogues of such genres of literary work, which were translated into Ottoman Turkish, have hitherto not been researched with a holistic approach in the light of contemporary translation theories. To start with, in order to constitute the main object of analysis of this very paper, literary genres such as tale, story and novel which were translated exclusively for children will be listed based on the catalogues and subsequently several prefaces and epilogues belonging to some of these translated works will be cited as examples. With reference to these sample texts which will be transcribed into Latin letters, the kind of the “cultural repertoire” which the then translators and publishers were trying to form will be attempted to describe by seeking answers to certain questions such as “What kind of method did they follow so as to compose children’s literature?”, “What style of language did they prefer to use?”, “What did they aim at?”, “What authors and works did they choose?”.